

Лебедева А. Б.,
слухач

Інституту післядипломної освіти
Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ АНТИДЕМПІНГОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. Статтю присвячено антидемпінговому законодавству Європейського Союзу, яке нині вважається одним із найдосконаліших та є відправною точкою для розробки власного антидемпінгового законодавства багатьма країнами, що розвиваються, включаючи Україну. Автор вивчає гармонізацію антидемпінгового законодавства Європейського Союзу з угодами та принципами Світової організації торгівлі.

Ключові слова: антидемпінгове регулювання, антидемпінгове законодавство, демпінг, антидемпінгові заходи, Європейський Союз, Світова організація торгівлі.

Постановка проблеми. У сучасних умовах постійних економічних змін, поширення глобалізаційних процесів з'являється нагальна необхідність здійснити дослідження теоретичних і практичних аспектів антидемпінгового законодавства, зокрема, Європейського Союзу (ЄС).

Необхідно зазначити про вагомий внесок вітчизняних учених у розробку фундаментальних питань антидемпінгового регулювання. До таких належать І. Бураковський, В. Гесць, В. Новицький, С. Осика, Ю. Пахомов, О. Покрещук, В. Пятницький, В. Сіденко та інші. Проте в більшості наукових праць ці питання розглядалися або з позицій суто міжнародного права, або як окрема частина певного економічного явища чи процесу в національній або міжнародній торгівлі.

Комплексні наукові дослідження щодо сучасного стану антидемпінгового регулювання після приєднання України до Світової організації торгівлі, адекватного поєднання вимог цієї організації та національного антидемпінгового захисту у вітчизняній науковій літературі практично відсутні. Розуміння значимості розв'язання цієї проблеми та постійний моніторинг із метою вдосконалення існуючого механізму антидемпінгового регулювання в нових економічних умовах спричинило вибір теми та її актуальність.

Метою статті є ретроспективний і перспективний аналіз антидемпінгового законодавства Європейського Союзу з метою покращення існуючої ситуації в цій сфері, що є актуальним для України як молодій ринкової держави, яка в травні 2008 р. стала членом Світової організації торгівлі (СОТ).

Виклад основного матеріалу дослідження. Докорінні зрушення у світовій економіці в умовах глобалізації, розвитку продуктивних сил, централізації та концентрації виробництва й капіталу вплинули на всі форми й методи конкурентної боротьби, включаючи цінову конкуренцію. Упродовж останніх 10–15 років експорт за демпінговими цінами став одним із найпоширеніших засобів опанування ринків, витіснення конкурентів, а також способів підтримання розширеного відтворення в умовах економічних криз [3, с. 2].

Антидемпінгове регулювання виступає насамперед у якості особливого виду діяльності компетентних органів виконавчої влади країни, таким чином вимагаючи аналізу з позицій науки

міжнародного права, що дозволить визначити ключові принципи й закономірності та сформулювати рекомендації щодо підвищення ефективності як правового регулювання, так і безпосередньо організації такого процесу.

Загальні підстави для єдиної економічної політики, у тому числі щодо захисту торгівлі Євросоюзу від демпінгу, сформовані ще в Римському договорі про створення Європейського економічного співтовариства. Також основні положення щодо демпінгу й боротьби з ним зафіксовано в базових документах СОТ із цього питання. Так, статтею VI Генеральної угоди СОТ із тарифів і торгівлі встановлено основні принципи захисту від демпінгу. Положення наведеної статті розвинуто в Угоді про застосування статті VI Генеральної угоди з тарифів і торгівлі, яку нині вважають основним «антидемпінговим» документом СОТ. У цьому документі визначено основні поняття, пов'язані з демпінгом (зокрема, поняття демпінгу, національної промисловості, шкоди, яку заподіє демпінг національному товаровиробнику, тощо). Крім того, у цій Угоді було зазначено основні принципи проведення антидемпінгових розслідувань, застосування тимчасових заходів щодо захисту від демпінгу на період проведення розслідування, а також стягнення антидемпінгового мита [5].

Антидемпінгове законодавство ЄС гармонізоване із зазначеними Угодами СОТ і відповідає принципам та основним правилам, сформованим у них, деталізуючи такі правила та встановлюючи процедури їхнього застосування. На сьогодні основним актом ЄС, спрямованим на боротьбу з демпінгом, є Постанова Ради ЄС «Про захист від демпінгового імпорту з держав, які не є членами Європейського Співтовариства». Ця постанова детально регламентує механізм визначення нормальної (тобто недемпінгової) ціни товарів, експортованих у європейські країни, з урахуванням оцінки різних елементів ціни, механізм визначення істотності шкоди, яку спричинив демпінговий імпорт виробникам країн ЄС, процедуру розгляду справи про демпінг, починаючи з ініціювання антидемпінгового розслідування та закінчуючи застосуванням антидемпінгових заходів, а також визначає засоби, спрямовані на боротьбу з обходженням таких антидемпінгових заходів.

Право ЄС на застосування антидемпінгових, компенсаційних і спеціальних заходів базується на таких правових актах: Постанова Ради ЄС № 384/96 від 22.12.1995 р. та Рішення Європейського Співтовариства з вугілля та сталі (ЄСВС), прийняте Європейською Комісією (ЄК), № 2277/96/ЄС від 28.11.1996 р. «Про захист від демпінгового імпорту»; Постанова Ради ЄС № 2026/97 від 06.10.1997 р. та Рішення ЄСВС, прийняте ЄК, № 1889/98/ЄС «Про захист від субсидованого імпорту»; Постанова Ради ЄС № 3285/94 від 22.12.1994 р. «Про застосування спеціальних заходів та заходів нагляду»; Постанова Ради ЄС № 519/94 від 07.03.1994 р. «Про застосування заходів нагляду та спеціальних заходів щодо імпорту з країн-імпортерів, що не є членами ГАТТ» [4].

Антидемпінгові заходи є винятком і накладаються на експорт певних країн. Причиною цього є те, що демпінг вважається «нечесною» торговельною практикою [6]. Метою антидемпінгового мита, таким чином, є захист вітчизняної галузі від «нечесної» торгівлі деяких країн. Інша ситуація спостерігається під час запровадження захисних заходів. Їх мета – захист вітчизняної промисловості загалом від «нечесної» торгівлі через неспроможність витримати конкуренцію. Тому захисні заходи стосуються всіх країн і не є винятком із правила. Виняток становить лише Китай; згідно з Протоколом вступу до СОТ захисні заходи певний час можуть застосовуватись дискримінаційно лише до Китаю. У сучасній торговельній системі зловживання антидемпінговими заходами набуло значних розмірів. Наприклад, часто антидемпінгові розслідування розпочинаються на основі недостатніх доказів, і антидемпінгові збори можуть усе ще бути чинними в період, коли умови, за яких вони накладались, уже давно змінилися.

Деякі країни застосовували антидемпінгові заходи для обмеження імпорту замість досягнення обмежувальної, захисної мети, визначеної договором. Зважаючи на це, одним з основних пунктів Уругвайських переговорів було запровадження процедури стримування зловживання антидемпінговим інструментарієм як засобом протекціонізму та заборона імпорту. І хоча в цьому процесі вже досягнуто чималого успіху, багато країн усе ще висловлюють своє незадоволення щодо зловживання.

Відповідно до законодавства України у сфері зовнішньоекономічної діяльності вважається, що існує дві форми недобросовісної торговельної практики, які «викривлюють» умови конкуренції [1]. По-перше, конкуренція може бути недобросовісною, якщо товар, що експортується в Україну з країни-імпортера, користується пільгами від нелегітимної субсидії. По-друге, умови конкуренції можуть викривлятися, якщо товар, що експортується, продається в Україну за демпінговими цінами.

Пов'язані з демпінгом питання також регулюються митним законодавством Європейського Союзу (насамперед Митним кодексом ЄС), оскільки сфера митного регулювання включає низку аспектів, які так чи інакше стосуються питань демпінгу, таких як визначення країни походження товарів, митної зони тощо.

Водночас антидемпінгове законодавство ЄС, як і практика його застосування, аж ніяк не спрямоване на захист інтересів імпортерів. Зокрема, щодо цього хотілося б виділити такі аспекти правил ЄС: занадто широке застосування положень про конфіденційність не завжди дає можливість підприємствам-імпортерам ознайомитися із заявами про порушення антидемпінгових розслідувань; недостатня прозорість самого розслідування; стислі терміни, протягом яких можна надати заперечення обвинуваченням у демпінгу; можливість введення неадекватних тимчасових заходів захисту від демпінгу; велика кількість нечітких оціночних понять у законодавстві дає підґрунтя для певного волонтаризму в ухваленні рішення щодо наявності або відсутності демпінгу. Відповідно, у більшості випадків розслідування закінчуються застосуванням антидемпінгових заходів. Тому наголосимо, що в умовах економічної кризи та зростаючої конкуренції залучається дедалі більше механізмів для захисту національного виробника на державному рівні. Антидемпінгові заходи є досить ефективним легітимним засобом для боротьби з імпортом із країн, що розвиваються, продукція яких є відносно дешевою, і вітчизняним агровиробникам не варто ігнорувати ризик застосування таких заходів [2].

Висновки. Отже, сучасний європейський ринок традиційно є оміряною метою для збуту товарів, у тому числі й сільгосппродукції, для багатьох українських виробників. Високі вимоги

до якості сільгосппродукції, що постачається, не впливають на привабливість цього ринку у зв'язку з високими купівельними цінами та зростаючою купівельною спроможністю. Водночас не варто забувати, що країни ЄС, як і більшість розвинених країн світу, з особливою дбайливістю ставляться до національних агровиробників.

Європейський Союз (як і більшість країн із розвинутою економікою), усе частіше застосовує антидемпінгові заходи для захисту національного товаровиробника. Обсяг антидемпінгових розслідувань і випадки застосування відповідних заходів до сільгосппродукції відносно невеликий, порівняно з такими «класичними» в цьому аспекті об'єктами, як металопродукція та текстильні товари. Також імпорт української аграрної продукції до ЄС в історичній ретроспективі в зоні ризику не перебуває. Водночас не варто недооцінювати ризик потенційного застосування таких заходів. Невисокий рівень антидемпінгових розслідувань щодо сільгосппродукції деякою мірою пов'язується з високими національними тарифами на її імпорт, які, однак, мають тенденцію до зниження. Більше того, останнім часом у ЄС існує тенденція до підвищення кількості антидемпінгових розслідувань в агросекторі. Також важливим фактором є посилення захисту національного виробника в умовах кризи, і як наслідок – поширене застосування антидемпінгових механізмів захисту.

Література:

1. Антидемпінгова угода (Угода з імплементації ст. VI СОТ) // Система Світової Торгівлі ГАТТ/СОТ в документах. – К.: Уазт, 2000. – С. 64.
2. Агропрофі: український тижневик ділової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroprofi.com.ua/statii/365-antidempingovomu-rozsliduvanni.html>.
3. Гарасим Ю.І. Вдосконалення механізму антидемпінгового регулювання в Україні в умовах членства в СОТ: автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ю.І. Гарасим. – К., 2013. – 30 с.
4. Право Європейського Союзу: [підручник] / за ред. В.І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
5. Дороніна М.Г. Антидемпінгове законодавство держав-учасниць ГАТТ / М.Г. Дороніна // Журнал російського права. – 2008. – № 1. – С. 43–56.
6. Мальський О. Міжнародне торговельне право / О. Мальський, А. Ягольник. – К.: Знання, 2005. – С. 147.

Лебедева А. Б. Особенности антидемпингового законодательства Европейского Союза

Аннотация. Статья посвящена антидемпинговому законодательству Европейского Союза, которое в настоящее время считается одним из самых совершенных и является отправной точкой для разработки собственного антидемпингового законодательства многими развивающимися государствами, включая Украину. Автор изучает гармонизацию антидемпингового законодательства Европейского Союза с соглашениями и принципами Всемирной торговой организации.

Ключевые слова: антидемпинговое регулирование, антидемпинговое законодательство, демпинг, антидемпинговые меры, Европейский Союз, Всемирная торговая организация.

Lebedeva A. Features anti-dumping legislation of the European Union

Summary. The article is dedicated to anti-dumping legislation of the European Union, which is now considered one of the most advanced and is the starting point for developing their own anti-dumping legislation in many developing countries, including Ukraine. The author examines the harmonization of anti-dumping legislation of the European Union to the agreements and principles of the World trade organization.

Key words: anti-dumping regulations, anti-dumping law, dumping, anti-dumping measures, European Union, World Trade Organization.